

14. El fog készülni egy cikk a *Scânteia*-ban a nemzetiségi kérdés megoldásában az RNK-ban elért sikerekről. Ezt követően a cikk minden sajtótermékben meg fog jelenni, és az anyagot az RMP Politikai Bizottság tagjainak is be fogják mutatni.

15. Az RMP KV Agitációs és Propaganda Osztálya a Nemzetiségi Bizottsággal közösen⁴⁸⁴ ki fog dolgozni egy tervet egy cikksorozat megjelentetésére a nemzetiségi kérdésről.

16. Az RMP KV Titkárságának javaslatokat fognak benyújtani arról, hogy a művelődési miniszter mellé nevezzenek ki egy olyan helyettest, aki a nemzeti kisebbségek kulturális problémáival foglalkozzon, a Kolozs Tartományi Pártbizottsághoz pedig egy magyar nemzetiségű titkárt, aki jó marxista-leninista képzettséggel rendelkezik, és aki ismeri a magyar irodalom problémáit. A Minisztertanács intézkedéseket fog hozni annak érdekében, hogy az Oktatási Minisztérium keretein belül hozzanak létre egy olyan igazgatóságot, amely az RNK nemzeti kisebbségeinek körében folytatott általános iskolai oktatással foglalkozzék.

17. Egy Miron Constantinescu, Fazekas János és Vasile Vaida⁴⁸⁵ elvtársakból létrejött munkaközösség az RMP KV, az Oktatási Minisztérium és a Nemzetiségi Bizottság megfelelő osztályain dolgozó elvtársak egy csoportjával közösen el fognak utazni Kolozs tartományba, és intézkedni fognak az értelmiség körében folytatott pártmunka megerősítése érdekében. Ez alkalomból M. Constantinescu és Fazekas J. elvtársak beszélgetni fognak Balogh Edgárral, Jordáky Lajossal és Demeter Jánossal az illetők helyzetéről.

18. A Párt Ellenőrző Bizottsága újra meg fogja vizsgálni Kacsó Sándor párthelyzetét.

ANIC, fond CC PCR, Cancelarie, dos. 99/1956, 25–27. f. Géppel írt román nyelvű irat magyar fordítása.

26.

Jordáky Lajos naplója

Kolozsvár, 1956. szeptember 28.

Ma este kétórás megbeszélést folytattam Miron Constantinescuval, Fazekas Jánossal és Vaida Vasiléval. Beszélgetésünk kiterjedt a nemzetiségi sérelmek[re] és megoldásokra, egyetem, értelmiség, diákság és munkásság kapcsolataira, Kolozsvár és az erdélyi városok magyar jellegének külsőségekben való megnyilvánulására, a Hunyadi-ünnepségekre és saját munkásságomra és terveimre (...).⁴⁸⁶ A beszélgetés termékeny volt, s ha részükről nem csak taktikai engedmény, hanem őszinte és becsületes fordulat, akkor lesz eredménye. Az a benyomásom azonban,

484 Románul: *Comisia de partid pentru problemele naționalităților.*

485 Vasile Vaida (1909–?), kommunista politikus. 1945–1947 és 1954–1958 között az RKP/RMP Kolozs tartományi bizottság első titkára, 1948–1952 között mezőgazdasági miniszter. 1945–1979 között az RKP, illetve az RMP KB tagja is volt.

486 Kihagyás az eredetileg közölt szövegben.

hogy egyelőre nem a belső meggyőződés, hanem a körülmények kényszerítő ereje készítette őket tájékoztató megbeszélésekre. Végül is kénytelenek voltak velünk is tárgyalni⁴⁸⁷ (...).⁴⁸⁸ Egyelőre megoldanak majd egy csomó részkérdést a nemzetiségi sérelmekből, hogy ne kelljen a lényegre térni. Természetesen elfogadjuk, de nem mondhatunk le az alapvető kérdések megoldásáról. Szocialista demokrácia, szabadság, önrendelkezés – mind olyan kérdések, amelyek nélkül az emberi élet elképzelhetetlen (...).⁴⁸⁹ Miron [Constantinescu] különben kifejtette, hogy ellenzi a nemzetiségi statútumot,⁴⁹⁰ mert arra a szocializmusban nincs szükség. Lehet, hogy igaza van. De viszont szükség van az önkormányzatok biztosítására a legkisebb egységig. Minden város és falu maga döntsön nyelvi igazgatásáról és még sok másról.

Közli Molnár Gusztáv: Jordáky Lajos naplója. Medvetánc, 1988. 2–3. sz. 299. p.

27.

Jordáky Lajos naplója

Kolozsvár, 1956. október 3.

A nemzetiségi kérdésben bekövetkezett a fordulat. Bár még mindig idegenkedik a Párt a kérdés elvszerű és teljes megoldásától. Egyelőre rendezik a legkirívóbb sérelmeket a kulturális fronton. Mindenesetre tény, hogy a Párt foglalkozik a nemzetiségi kérdéssel, tárgyalásokat kezdett a Pártból kizárt vagy félreállított magyar vezetőkkel, s elismerte, hogy jelenleg a román nacionalizmus a legveszélyesebb erő, és a küzdelmet ez ellen kell irányítani (...).⁴⁹¹ Az írókkal való ülés kemény és viharos volt. Szabédi, Csehi és a fiatalok a leghatározottabbak. Bányai és Nagy István óvatos. Balogh Edgár veszélyes tétellel fejezte be ragyogóan felépített beszédét. Úgy látszik, tovább viszi régi vonalát, amit Jilaván részletesen kidolgozott és megfogalmazott (...).⁴⁹²

Magyar alminiszter a kulturális és közoktatási minisztériumban, mezőgazdasági főiskola és a szakmai oktatás visszaállítása, kétnyelvűség a magyar városokban, az Akadémia magyar tagozatának a megszervezése, folyóiratok megindítása, a Bolyai egyetemi jellegének elismerése és a bukaresti egyetemmel való egyenrangúsítása, és még számos részletmegoldás lép életbe haladéktalanul.

Közli Molnár Gusztáv: Jordáky Lajos naplója. Medvetánc, 1988. 2–3. sz. 299. p.

487 Utalás a bukaresti pártküldöttség kolozsvári tárgyalásaira, amelyben részt vettek az 1952-ben letartóztatott, 1954-ben elítélt és 1955 májusában szabadult Balogh Edgár, Demeter János és Jordáky Lajos is.

488 Kihagyás az eredetileg közölt szövegben.

489 Kihagyás az eredetileg közölt szövegben.

490 Utalás az 1956-ban formálisan még érvényben levő Nemzetiségi Statútumra, amit a második Rădescu-kormány alkotott meg szovjet nyomásra és 1945. február 7-én jelent meg a román Hivatalos Közlönyben mint 86/1945. sz. törvény

491 Kihagyás az eredetileg közölt szövegben.

492 Kihagyás az eredetileg közölt szövegben. Balogh Edgár politikai pályafutásáról lásd önéletrajzi visszaemlékezését: *Férfimunka. Emlékirat 1945–1955*, Budapest, Magvető, 1986.